

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Галя Петрова-Киркова

преподавател в АМГИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

област на висше образование: *Изкуства*, научна специалност: *Музика*

докторска програма *Музикознание и музикално изкуство*

професионално направление: *8.3 Музикално и танцово изкуство*

към катедра „Класическо пеене“, "Вокален факултет"

при Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ - София

Тема: "**Влиянието на акустичната среда в обучението по класическо пеене**"

Автор: Сонг Це

Научен ръководител: проф. д-р Елица Нешевска

1. Общо представяне на процедурата

Дисертационният труд „Влиянието на акустичната среда в обучението по класическо пеене“ на Сонг Це – докторант в редовна форма на обучение с научен ръководител проф. д-р Елица Нешевска е към докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“, катедра „Класическо пеене“ към „Вокален факултет“ при НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – София. Предоставени са следните документи: биография на кандидата, дисертационен труд, автореферат, справка за изпълнение на минималните национални изисквания за присъждане на научно-образователната степен „доктор“.

2. Кратки биографични данни за докторанта:

Сонг Це е изявен вокален изпълнител и педагог, чийто творчески път бележи успехи както с класическо, така и с традиционно, фолклорно пеене. Получава своите степени на висше образование – окс „бакалавър“ (2011-2015г.) в Шангцю нормален университет, Китай и окс „магистър“ (2015-2018г.) – в университет Хенан със специалност пеене. В периода 09.2015-09.2019г. работи като преподавател по пеене и ръководител на обучение в образователния център в Кайфенг, Китай. През 2016 и 2017г. получава награди за завоювани призови места по фолклорно пеене в Китай. В периода на обучението си като редовен докторант в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ (2020 – 2023г.) Сонг Це участва в многобройни вокални концерти и майсторски класове, носител на награди от престижни национални, международни конкурси и фестивали за оперни певци.

3. Актуалността на тематиката е обусловена от липсата на задълбочено изследване, което да представи взаимовръзката между акустичната среда и нейното пряко влияние и значение в обучението по класическо пеене. Авторът проследява произхода и развитието на вокалното изкуство в исторически аспект, както и местата на неговото проявление. Докторантът е силно мотивиран да изследва въздействието на звуковата среда върху ефективността при обучението и начинът на преподаване по класическо пеене. Според автора „добрата акустична среда е също едно от основните

неща за постигането на високо развито вокално изкуство.“ (с.2) Той убедено счита, че в някои случаи това се пренебрегва и неминуемо се отразява и върху преподаването и върху качеството на обучение. „Тази дисертация се съсредоточава основно върху висококачествения дизайн на акустичната среда на оперни театри и концертни зали, за да обясни важността на висококачествената акустична среда за певците и тяхното изпълнение.“ (с.2)

4. Познването на проблематиката чрез проследяване развитието на класическото пеене и неговите характеристики, както и насочването към основния акцент в дисертационния труд свързан с акустичната среда и влиянието, което тя оказва върху качеството на певческия звук, ефективността на преподаването и обучението по класическо пеене, е много ярко и категорично изразена още в уводната част на настоящото изследване. Самият автор е вокален изпълнител и педагог, което безспорно кореспондира с компетентностите му и познанията по темата, които практическият и педагогическият опит са формирали у него. Относно **методиката на изследването**: На базата на значително количество събрани и обработени материали и постиженията на професионални учени, авторът прилага методи на анализ, обобщение, методи на сравнение, методи на разсъждение, практически методи, интервюта и т.н.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите:

Дисертационният труд (с общ обем - 174 стр.) съдържа: увод, пет глави (всяка от които с подзаглавия) заключение, приноси, списък на публикациите, библиография (90 заглавия). Приложени са илюстрации - 34 на брой, 11 графики и 2 таблици. Разработката се отличава с логическа последователност и завършеност. Посочената библиография показва задълбоченост и висока информираност по изследваната проблематика. В **увода** ясно са изложени основните мотиви, съдържание, методи и цели на изследването. Авторът категорично заявява своята убеденост за важността от обучението по класическо пеене, прилагането на научни методи с цел постигане високо ниво на певческо майсторство чрез усъвършенстване на вокализацията, подобряване на изразителността на звука, постигане на артистичност в интерпретацията, формиране на художествен усет и естетически вкус. В този контекст съставна част се явява въздействието на акустичната среда. *"Способността за преподаване на учителите и способността за учене на учениците са ключови, но от голямо значение е и акустичната среда на мястото на преподаване. Тя често се пренебрегва в процеса на преподаване, което се отразява на качеството на преподаването."* (с.1) Проследявайки пътя от зараждането на класическото пеене до днес, докторантът акцентира върху условията, в които са се осъществили промените, довели до разцвет на изкуството, свързан с развитието на обществото по отношение на духовната култура и неговите високи естетически критерии. Това е предпоставка за формиране основната цел на изследването, която е съсредоточена в разглеждането на необходимостта от висококачествена акустична среда не само при концертните изпълнения, а така също и в прекия обучителен процес. Чрез анализи и дискусии се търсят най-добрите възможности за подобряване на работната звукова среда, т.е. *„как да се създаде оптимална акустична среда, която може да играе водеща роля за педагозите и напълно да стимулира учениците.“* (с.6) Подчертан е практико-приложният характер на труда *„тази*

дисертация може да се използва като справочник от голям брой студенти, изучаващи класическо пеене.“ (с.6)

В **Глава 1.** се разглежда класическото певческо изкуство в три аспекта: историческия контекст на неговото зараждане и развитие, представянето на специфични характеристики на вокалния стил, развитие и значение на класическото пеене в Китай. Проследявайки развитието на европейското класическо певческо изкуство, авторът го разделя на три периода в исторически план: *„ първият етап е Средновековието, откъдето е общият произход на европейското класическо певческо изкуство; вторият етап е Ренесансът, през който развитието на класическото пеене бележи пробив; третият етап е Бароковият период, който бележи постепенното съзряване на европейското класическо пеене.“ (с.7)* Детайлно е проследен всеки един етап, отразяващ целия процес на промяна в зависимост от конкретните исторически условия и музикално естетическо съзнание, които влияят върху класическите методи на пеене и тяхното развитие – от Грегорианското песнопение до постигането на т.н. метод на „закрито пеене“, който се прилага и днес. Вторият аспект очертава характеристиките на класическото пеене относно елементите на вокалната техника – механизъм на звукообразуване, резонанс, певческо дишане. Те са разгледани поотделно и са формулирани необходимите изводи, които поставят акцент върху важноста и ефекта от правилното им овладяване при постигане на *„единен гласов диапазон и добър звуков ефект“ (с.29), „богати артистични ефекти“ (с.31), „певците да получат добро пеене и артистична привлекателност“ (с.32).* Авторът специално разглежда развитието и значението на класическото пеене в Китай от неговото зараждане до днес. Чрез историческите събития и факти е показан процесът на навлизане на западноевропейската култура и нови технологии, които повлияват процеса на изместване на традиционния начин на изпълнение и зараждането на китайското класическо певческо изкуство.

Глава 2. разглежда обучението на студентите по класическо пеене като подробно изследва различните елементи, които допринасят за неговото успешно резлизиране – акустика при класическото пеене и акустична среда, методи на вокално обучение, определящи фактори за високо качество на преподаването. Важен етап е стремежът към овладяването на съвременната вокална техника. *„Тази техника разкрива възможности за мощно и емоционално изпълнение на най-високите и виртуозни пасажии, както и на драматичните вокални партии.“ (с.55)* Авторът изтъква приноса на двама видни вокални педагози – Гарсия и Ламперти. Той отбелязва, че съвременните методи на преподаване се базират върху техните теоретични и практически насоки. В специален параграф са разгледани факторите, които влияят за успешно преподаване. Задълбочено са анализирани необходимите педагогически и личностни качества, които трябва да притежава вокалния педагог, неговата важна роля за цялостното изграждане на ученика като изпълнител и личност. *„Съвременният вокален педагог трябва да е носител както на солиден личен практически опит, така и на значителна теоретична култура. И трябва да обучава своите ученици в съответствие с техните индивидуални особености. Така че емпиризмът и научната работа се допълват и подпомагат взаимно във вокалната педагогика, като*

предоставят широк спектър от методи и знания, необходими за успешното обучение и развитие на певците.“ (с.59) Процесът е двустранен и в тази връзка е поставен акцент върху наличието на определен потенциал за развитие и конкретни качества и от страна на ученика.

Авторът следва основната цел на дисертационния труд като търси връзката между наличието на оптимална за процеса на работа акустична среда и нейното влияние върху успешно провеждане на обучението по класическо пеене.

В Глава 3. докторантът постепенно навлиза в същинската част на изследването. Изяснява произхода, развитието и приложението на дисциплината „Акустика на околната среда“. Потърсена е връзката между акустичната среда и нейната роля в музикалната акустика. *„Акустичната среда играе значителна роля в музикалната акустика. Тя не само влияе върху процеса на разбиране и усещане на музикалните произведения от хората, но също така пряко влияе върху подобряването на общото ниво на оценяване на музиката от хората. (с.71) „Следователно добрата акустика на околната среда е едно от необходимите условия за гарантиране на успеха на музикалните произведения.“ (с.72)* Задълбочено е проследено изграждането и акустичния дизайн на съвременните модерни оперни и концертни зали в контекста на историята - от най-древните антични театри, зараждането на оперните театри в Италия и Германия, първите концертни зали в Австрия, Швейцария, Англия, Нидерландия, САЩ. Обобщена е тенденцията в развитието им към многофункционалност, чрез поява на различни форми и иновативни технологии за регулиране и постигане на гъвкава акустична среда. Докторантът прави подробно описание на акустичния дизайн на операта и концертната зала в Национален център за сценични изкуства в Китай. Споделя, че *„Дизайнът на Националния център за сценични изкуства в Китай е замислен на базата на звукови ефекти“.* (с.109) Всички тези изследвания са в пряка връзка с основната идея – ролята на акустичната среда в обучението по класическо пеене. *„Следователно, времето на реверберация на едно добро място за преподаване може да подобри ефекта от преподаване, позволявайки на учениците да овладеят по-бързо необходимите певчески умения и поведение по време на изпълнение.“*(с.112).

В Глава 4. е разгледана в различни аспекти връзката между акустичната среда и класическото пеене. Изяснена е функцията на правилната координация между вътрешната и външна слухова система. Посочен е основният фактор, който е определящ за акустичната среда на мястото на преподаване – това е продължителността на времето на реверберация. *„До ден днешен, времето на реверберация си остава най-решаващият фактор за качеството на звука и звуковия дизайн. Този дисертационен труд представя метод за определяне на времето на реверберация в комбинация с особеностите на различни места.“* (с.119) На базата на проведен експеримент при различни акустични среди се търси зависимостта между акустичната среда на закрито, времето на реверберация, пеенето и психическото състояние на певеца. За измерване на времето на реверберация е използван метод на обратна импулсна интеграция. В резултат на експеримента, докторантът извежда следните изводи:

1. Доброто време на реверберация оказва значително влияние върху състоянието на певеца по време на пеене.
2. Доброто време на реверберация помага за емоцията на пеенето.

3. Доброто време на реверберация може значително да подобри преживяването на слушателя.

Глава 5. е важна част от изследването и подчертава неговия приносен характер. Посочени са основни изисквания и препоръки за подходяща акустична среда на местата за обучение по класическо пеене и как това влияе положително върху процеса на работа. Предложени са различни технологии за ефективна звукоизолация. Докторантът убедено счита, че *„Отличната акустична среда е от решаващо значение за преподаването на класическо пеене.“ (с.151)* В процеса на обучение е необходимо педагогът да се съсредоточи не само върху вокалната работа с учениците, но и да наблегне върху тяхното слухово обучение – да се развива способността им за слушане, възприемане и разграничаване на отделните гласове. Важно е времето на реверберация в условията на обучение да бъде синхронизирано или да се доближава до това на концертните зали, което ще доведе до развиване на добри навици за слушане и постигане на отлична подготовка за бъдещите професионални изпълнители – певци.

Заклучението обобщава направеното задълбочено проучване по отношение влиянието на акустичната среда в обучението по класическо пеене. Очертани са основните акценти на цялостната разработка, посочени са постигнатите резултати, отразени са основните изводи. Във връзка с постигането на заложената цел, авторът споделя: *„Като цяло това проучване очертава решаващата роля на акустичната среда в обучението по класическо пеене. Вокалните педагози и музикалните училища и университети трябва да осъзнаят значението на акустичната среда за своите ученици и да предприемат активни действия за подобряване на акустичните условия на местата за преподаване.“ (с.158)*

Приносите са изведени в отделен раздел, в 4 пункта, които приемам и адмиравам. Откроява се не само влиянието на акустичната среда върху обучението по класическо пеене, а също използването на практически методи и предложения за подобряване на тази среда с цел създаване на по-ефективни и благоприятни условия за успешно постигане на високи резултати в педагогическата вокална работа.

6. Представените 2 публикации са свързани с темата на изследването.

7. Авторефератът (47 страници) отразява точно структурата и синтезираното съдържание на дисертационния труд.

Заклучение: Представеният дисертационен труд респектира с обема и качеството на извършените проучвания и задълбочен анализ. Поздравявам докторанта и неговия научен ръководител проф.д-р Елица Нешевска за постигнатите високи резултати. Изразявам своята **положителна оценка** за проведеното изследване и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен "ДОКТОР"** в професионално направление "8.3 Музикално и танцово изкуство", на докторант Сонг Це.

30.12.2023г.

Изготвил рецензията: .....

Проф. д-р Галя Петрова-Киркова

